

Оля ГНАТЮК

ОЛЕГ КАЛАКУРА. ПОЛЯКИ В
ЕТНОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ НА ЗЕМЛЯХ
УКРАЇНИ У ХХ СТОЛІТТІ.

Київ: Знання України, 2007,
наклад 500 прим., 508 с.

Монографія Олега Калакури здійснена в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. Івана Кураса НАНУ з широким використанням архівних і важко доступних видань, а також з врахуванням напрацювань польських дослідників цієї теми. Вона охоплює кілька періодів історії поляків в Україні: дореволюційний, післяреволюційний і міжвоєнний, воєнний, післявоєнний, нарешті – найновіший період років незалежності України. У цій періодизації, загалом нібито природній, є проблема з поєднанням історії поляків, зокрема, періоду 20-30-их років: УССР та у Другій Речі посполитій. Здається, намагання автора охопити історію поляків на землях сучасної України сильно ускладнило дослідницьке завдання. Оскільки автор дуже ретельно вивчив історію поляків на теренах Центральної України, залучаючи архівні та статистичні дані, то коли йдеться про південний і східний регіон – відсутність відповідно багатой джерельної бази унеможливила здійснення цього завдання. Інша ситуація складається з регіоном Західної України, де йдеться про відокремлене явище, штучно поєднану автором з історією поляків в УССР. Саме ця частина видається найбільш проблематичною з огляду на поставлені тези та реалізацію дослідницького завдання. Важко погодитися з твердженням автора про те, що у польських дослідженнях періоду міжвоєнного двадцятиліття переважає глорифікація національної політики Другої Речі Посполитої (серед названих праць... розвідки Ришарда Тожецького, Марії Папезинської-Турек, Анджея Хойновського, а з новіших – Євгеніуша Коко). Однак у тій частині, де автор зосереджується на вивченні історії поляків Центральної

України, віднаходимо чимало надзвичайно цікавих відомостей, особливо коли йдеться про період сталінських репресій. Автор присвятив також увагу реабілітаційним процесам, що, як видається, є novum у дослідженнях над історією поляків в Україні. Особливий інтерес дослідників мають викликати карти і таблиці, вміщені наприкінці книжки, де представлено і густоту польського населення на територіях сучасної України на початку ХХ ст., і таблицю з даними про чисельність польського населення в підросійських губерніях, і дані про Мархлевський район 20–30-их рр. тощо.

Підсумовуючи, поставлене дослідником завдання навряд чи можна реалізувати в одній книзі. Різний рівень вивчення історії поляків у різних регіонах України ускладнює це завдання. Крім того, завдання не полегшується і тим, що дослідник трактує не однаково відсторонено історію поляків у Галичині, і в Центральній Україні. Попри те, слід відзначити новизну і самого дослідження, і залучених джерел.